

KLİNİK ARAŞTIRMA**BİR ÖZET DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN
BİLİMSEL MAKALE YAYININDA FAKTÖR
ANALİZ İNCELEMESİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

EVALUATION OF AN ABSTRACT EVALUATION SCALE USED
AT SCIENTIFIC ARTICLE PUBLISHING FROM THE
ASPECT OF FACTOR ANALYSIS

Murat ALTUNTAŞ
Tevfik Tanju YILMAZER
Kurtuluş ÖNGEL

ÖZET

Amaç: Çalışmamızın amacı; bir aile hekimliği dergisinde yayınlanan tüm makaleleri özet kısımları başta olmak üzere değerlendirerek EURACT (Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi) tarafından hazırlanmış olan “Özet Değerlendirme Ölçeğinin geçerliliğinin bilimsel açıdan değerlendirilmesidir.

Yöntem: Bir aile hekimliği dergisinde yayınlanıp belirli bir örneklem yöntemi ile seçilen 107 makale, EURACT Özet Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirmeye alınmıştır. Ölçeğin etkinliğinin değerlendirilmesine yönelik olarak öncelikle anketin bağımsız ölçümleri arasındaki tutarlılık araştırılarak anketin geçerliliği ortaya konmaya çalışılmıştır. EURACT tarafından ortaya konulan Makale Özet Değerlendirme Ölçeği kullanılarak 107 makale özeti, konusunda deneyimli olan 4 Aile Hekimliği akademisyeni ve araştırmacının kendisi olmak üzere, toplam 5 hakem tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde ortaya çıkan sonuçlar için Cronbach alfa istatistiksel analizi uygulandı. Ayrıca ilgili soruların makaleleri değerlendirmedeki potansiyel etkinliğini tespit açısından Faktör Analizi yapılmış ve Faktörlerin toplam varyansları hesaplanmıştır.

Bulgular: EURACT Özet Değerlendirme Ölçeği'nin dergide yayınlanmış olan makalelerin özet kısımlarını değerlendirmek için geçerli olduğu görülmüş ve bu ölçek ile değerlendirildiğinde 81 makalenin (%75,7) standartlara uygun olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Özellikle birinci basamaktan yapılan ya da aile hekimliği ve birinci basamak ile ilgili yayınları değerlendirilmek üzere gönderilecek makalelerin özet kısımlarının değerlendirilmesi ve standardizasyonu için EURACT Özet Değerlendirme Ölçeği'nin kullanılabilmesi düşünülmüştür.

Anahtar sözcükler: Aile Hekimliği, Bilimsel yayıncılık, EURACT Özet Değerlendirme Ölçeği, Makale kalitesi

Sütçüler 4 No'lu Çandır Aile Hekimliği Birimi, Isparta

(Uzm Dr M. Altuntaş)

Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, İzmir

(Uzm. Dr. T. T. Yılmaz, Doç. Dr. K. Öngel)

Yazışma: Uzm Dr M. Altuntaş

SUMMARY

Aim: The aim of our study was to evaluate all articles published at a journal on family medicine with an emphasis given on the abstracts and evaluate the abstract evaluation scale which was prepared by EURACT (The European Academy of Teachers in General Practice and Family Medicine) scientifically from the aspects of validity.

Material and Method: One hundred and seven articles published at a journal on family medicine which was chosen with a certain sampling method was evaluated with EURACT Abstract Evaluation Scale. Intended to evaluate the efficiency of the scale, consistency between the independent measurements was searched so that the validity of the scale can be demonstrated. The abstracts of 107 articles was evaluated by 5 arbitrators 4 of whom are academicians and the researcher himself. For the results obtained after the evaluation Cronbach alpha statistical analysis was applied. Also as for the potantiel efficiency of mentioned questions, a factor analysis was performed and total variations of factors was calculated.

Results: It was determined that EURACT Abstract Evaluation Scale was valid to evaluate the abstracts of articles published and it was stated that 81(75.7 %) of the abstracts was within standarts when evaluated with this scale.

Conclusion: It was thought that in order to evaluate and to standardice the abstracts of articles for the researches performed at primary care and/or about the primary care, EURACT Abstract Evaluation Scale could be used.

Key words: Family Medicine, EURACT Abstract Evaluation Scale, Quality of scientific articles, Scientific publishing

GİRİŞ

Çoğu kişi bir makalenin önce (veya sadece) özetini okur. Tanıtıcı bir özet (Abstract- kısa özet) bir makalenin paragraf formundaki şeklindedir. Kısa özete makalenin küçültülmüş bir biçimi olarak da bakılabilir. Özet; makale içeriğinin okurlar için genel bir haritasıdır. İyi hazırlanmış bir özet, okuyucunun belgenin içeriğini kısa zamanda ve dıyarlılıkla belirlemesine, kendi ilgi alanıyla ilişkisini saptamasına ve böylece makalenin bütününe okumaya gerek duyuğu duymayacağına karar vermesine imkan verir.

Özet araştırmanın kapsamını ve esas amaçlarını belirtmeli, kullanılan metodolojiyi tanımlamalı, bulguları özetlemeli ve ana sonuçları belirtmelidir. Kısa özetlerin çeşitli kullanımları, sonuçları önemlidir ve bunların kendi başına yayınlanacağı unutulmamalıdır. Özet bir anlamda yazarın bulgularını sunma bakımından reklamını yaptığı bölüm olarak algılanabilir. Genellikle iyi bir kısa özet iyi bir makale izler, kötü bir makale ise sorunların habercisidir (1-3). Bu nedenlerle; özeti değerlendirilmesi makalenin değerlendirilmesinin ilk ve en önemli adımıdır. Bu değerlendirme için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir (4). Çalışmamızda da Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi (The European Academy of Teachers in General Practice and Family Medicine- EURACT) tarafından geliştirilmiş olan “Özet Değerlendirme Ölçeği” nin (Tablo 1) geçerlilik değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır.

EURACT öğretim üyesi ve eğiticileri bir araya getiren ve Mart 1992’de kurulmuş olan bir iletişim örgütlenmesidir. Akademi’nin amacı; öğrenme ve öğretilme yoluyla aile hekimliğinin bir disiplin olarak gelişmesini

sağlayarak Avrupa’da aile hekimliği hizmetlerinde yüksek standartlara erişilmesine katkıda bulunmaktadır. WONCA’nın bir eğitim kolu olarak etkinlik göstermektedir. Ülkemiz de bu konseyde 1997 yılından beri temsil edilmekte olup 104 üye ile en fazla üyeye sahip ülke konumundadır (5,6).

EURACT Konsey bünyesinde çeşitli kalıcı komiteler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi; “Sürekli Mesleki Gelişim Komitesi”dir. Ayrıca EURACT Educational Agenda ve Educational Expertise Framework gibi eğitimsel belgeleri de bulunmaktadır (5).

EURACT eğitim belge ve etkinlikleri arasında; kongreler ya da makalelerde kullanılan özetlerin değerlendirmesinde kullanılabilen “Özet Değerlendirme Ölçeği” de bulunmaktadır (Tablo 1).

Gereç ve Yöntem:

Bir aile hekimliği dergisinde yayınlanmış olan makaleler arasından evrendeki eleman sayısı bilinen örneklem büyüklüğü hesabı formülü ile seçilen 107 makale EURACT Makale Özet Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirmeye alındı. Ölçeğin etkinliğini değerlendirilmesine yönelik olarak öncelikle anketin bağımsız ölçümleri arasındaki tutarlılık araştırılarak (Cronbach alfa katsayısı yöntemi); anketin geçerliliği ortaya konmaya çalışıldı. Cronbach alfa katsayısı yöntemi sadece değerlendirme için seçilmiş 107 makale üzerinden hesaplandı. Hesaplama için öncelikle; EURACT tarafından ortaya konulan Makale Özet Değerlendirme Ölçeği kullanılarak 107 makale özeti, konusunda deneyimli olan 4 Aile Hekimliği akademisyeni ve araştırmacı olmak üzere, toplam 5 hakem tarafından ayrı ayrı değerlendirildi. Bu değerlendirme ne-

ticesinde ortaya çıkan sonuçlar için Cronbach alfa istatistiksel analizi uygulandı. Bu analiz neticesinde alfa-Cronbach değeri 0.820 olarak bulundu.

Ayrıca Sekiz soruluk bu Makale Özet Değerlendirme Formu'nda bulunan her bir soru için, ilgili soruların makaleleri değerlendirmedeki potansiyel etkinliğini

tespit açısından Faktör Analizi uygulandı. Daha sonra Faktörlerin toplam varyansları hesaplandı.

BULGULAR

İlk olarak; Değerlendirme Ölçeğinin istatistiksel olarak güvenilirliği belirlendi. İlişkili veriler Tablo 2 ve Tablo 3'te görölmektedir.

Tablo 1. EURACT Makale Özet Değerlendirme Ölçeği

Özet İsmi:	Tam olarak	Büyük oranda	Emin Değerlim	Uygun Değeril
	EVET (3 Puan)	EVET (2 Puan)	(1 Puan)	(0 Puan)
Özet açık, konu orijinal, metod uygun, sonuçlar metotla uyumlu mu?				
Özet konusu Aile Hekimliği uygulamaları ile mi ilgili?				
Çalışma Aile Hekimliği uygulamalarına yardımcı mı?				
Günlük uygulamalarda kullanılabilir mi?				
Diğer Avrupa ülkelerinde uygulanabilir mi?				
Çalışma kaliteli ya da planla-yap-kontrol et şeklinde mi?				
Sunum sonunda güzel bir tartışma oluşturulmuş mu?				
Ek olarak özel bir katkısı var mı?				
TOPLAM PUAN: (ençok.24)				

Tablo 2. EURACT Makale Özet Değerlendirme Ölçeği İstatistiksel Güvenilirliği

Cronbach Alfa Sayısı	Madde Sayısı
0,820	8

Tablo 3. EURACT Makale Özet Değerlendirme Ölçeğindeki Soruların Başlıklar Halinde İstatistiksel Güvenilirlikleri

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach alfa Sayısı
Soru 1	11,4636	4,686	0,560	0,797
Soru 2	11,5402	5,141	0,465	0,810
Soru 3	11,5925	4,753	0,615	0,790
Soru 4	11,6972	4,744	0,595	0,792
Soru 5	11,6617	5,208	0,308	0,832
Soru 6	11,9551	4,372	0,611	0,790
Soru 7	12,2542	4,694	0,604	0,791
Soru 8	12,1065	4,891	0,605	0,793

Rotasyonel Komponent Matrisi ?

Cronbach Alfa sayısı: 0.00-0.40 arasında ise güvenilir değil, 0.40-0.60 arasında ise düşük derecede güvenilir, 0.60-0.80 arasında ise oldukça güvenilir, 0.80-1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir değerlendirmesine göre (45,46,47);

EURACT Makale zet Değerlendirme leğinin, araştırmada kullanılan aile hekimliği dergisi yayınlarının zet kısımlarını değerlendirmesinde **Yüksek Derecede Güvenilir** olduğu sonucuna ulaşıldı.

EURACT Makale zet Değerlendirme leği Soruları İçin Faktör Analizi yapıldığında (Tablo 4); genel olarak; FAKTÖR 1 makale içeriklerini, FAKTÖR 2 ise makalelerin ilişkili oldukları konuların uygulanabilirliklerini göstermekteydi. Uygulanan Faktör Analizinde; soru 1, soru 5, soru 6 ve soru 7 FAKTÖR 1, soru 2, soru3, soru 4 ise FAKTÖR 2, soru 8 ise hem FAKTÖR 1 hem de FAKTÖR 2 olarak değerlendirildi.

Faktörlerin toplam varyansları hesaplandığında; EURACT Makale zet Değerlendirme leği içerisinde bulunan sekiz soru içinde en yüksek varyansa sahip iki sorunun; %32,85 ile 1. soru (zet açık, konu orjinal, metod uygun, sonuçlar metolla uyumlu mu?) ve %30,28 ile 2. soru (zet konusu aile hekimliği uy-

gulamaları ile mi ilgili?) şeklinde olduğu görüldü. Diğer soruların ise kalan yüzde diliminde kendi içerisinde bir dağılım gösterdikleri tespit edildi. Sonuç itibariyle EURACT Makale zet Değerlendirme leği ile değerlendirilen sekiz sorudan 1. ve 2. soruların araştırmada kullanılan aile hekimliği dergisinde yayımlanmış olan makalelerin zet kısımlarını en kapsamlı şekilde değerlendiren sorular oldukları tespit edildi.

Her hakem basit rastgele örnekleme metoduyla seçilen 107 makalenin zet kısımlarını EURACT Makale zet Değerlendirme leği ile ayrı ayrı değerlendirerek puanladı. Bu değerlendirme sonucunda 1. Hakem 104, 2. Hakem 73, 3. Hakem 67, 4. Hakem 26 ve 5. Hakem 81 makalenin, ölçeğin standardizasyonuna uygun olduğunu belirledi. Tüm hakemlerin ortalama puanları alındığında ise 81 makalenin(%75.7) lek standartına uygun olduğu tespit edildi.

SONUÇ

Aile hekimliği ile ilgili yapılan çalışmaların zet kısımlarının değerlendirilmesi ve standardizasyonu için EURACT Makale zet Değerlendirme leği'nin kullanılabilereği düşünülmüştür.

Tablo 4. EURACT Makale zet Değerlendirme leğindeki Soruların Başlıklar Halinde Faktör Analizi

Soru No	Komponent 1	Komponent 2
1	0,891	
6	0,811	
7	0,778	
8	0,567	0,461
5	0,353	
3		0,858
2		0,855
4		0,784

KAYNAKLAR

1. Bilimsel Araştırma internet sitesi <http://www.bilimselaraştırma.com/belge/oku/159> Erişim tarihi: 04.09.2013
2. Türk Medline Ulusal Sağlık Bilimleri-Süreli Yayınlar Veritabanı <http://www.turkmedline.net/makalenasilyazilir.html> Erişim tarihi: 04.09.2013.
3. Türk Toraks Derneği internet sitesi http://168.144.121.167/TORAKSFD23NJKL4NJ4H3BG3JH/ki-sokulu3-ppt-pdf/Nazmi_bilir.pdf Erişim tarihi: 04.09.2013
4. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi internet sitesi <http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/kilavuzlar.htm#ozetdegerklavuz> Erişim tarihi: 04.09.2013
5. Saatçi E. Aile Hekimliği'nden Haberler. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi. 2012; 16(4): 201
6. Başak O. "Aile Hekimliği Eğitimi: Güncel Durum ve Yeni Açılımlar" <http://aile.atauni.edu.tr/anabilim/hakkimizda/WorkshopOkay.ppt>

İLETİŞİM

Uzm. Dr. Murat ALTUNTAŞ
Sütçüler 4 No'lu andır Aile Hekimliği Birimi
Isparta/TÜRKİYE
Tel: +90.530.5618703
E-mail: murataltuntas@yahoo.com